

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลหลัก 2 แหล่ง คือข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นของเครือข่ายประชาคมข้ามมุง งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลการวิจัยภาคสนาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่างการวิจัย การพูดคุยกลุ่มย่อย การทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการจัดเวทีประชาคมในเครือข่าย เพื่อรวบรวมความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดเห็น ต่อการดำเนินงานโครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของเครือข่ายประชาคมข้ามมุงพัฒนา จากนั้นผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีมาเป็นกรอบ เพื่ออธิบายผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในครั้งนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

- **ด้านพื้นที่ประชากร :** ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ เครือข่ายข้ามมุงพัฒนา ตำบลข้ามมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เพราะว่าเป็นเครือข่ายการทำงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกิดจากการรวมตัวของภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปดำเนินงานในพื้นที่ตำบลข้ามมุง ทั้งอำเภอ สาธารณสุข หรือ ป.ป.ส เป็นต้น ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่สะท้อนกระบวนการการทำงานร่วมกันของภาครัฐและชุมชนได้อย่างชัดเจนต่อสถานะพื้นที่ตำบลข้ามมุงที่ได้เผชิญหน้ากับวิกฤตด้านปัญหาเสพติดนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ร่วมในพื้นที่เครือข่ายการทำงานกว่า 1,800คน มีเครือข่ายการทำงาน กว่า 5 หน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

- **ด้านเนื้อหา :** เป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องการ ศึกษาโครงสร้างบทบาทการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคชุมชน ที่ส่งผลสะท้อนถึงการใช้อำนาจและหน้าที่ของทั้งหน่วยงานภาครัฐกับภาคชุมชน ในการที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาของตัวเองด้วย โดยมีกรณีการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นกรณีตัวอย่าง ซึ่งทำให้เกิดการก้าวล่วงสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็งโดยปรกฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ภายใต้บทบาทการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐในปัจจัยต่างๆ ทั้งการสนับสนุนในเชิงนามธรรม (เชิงความคิด) หรือเชิงรูปธรรม (ทรัพยากรสนับสนุน) โดยเป็นการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบวิธีการ ผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนแนวโน้มและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด

3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยต่างๆ

2. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในเชิงลึกถึงมีโครงสร้างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบคัดเลือก (Sampling) จากกลุ่มภาครัฐและภาคชุมชนที่เข้าไปดำเนินงานเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ตรงตามเป้าหมายได้แก่

- สำนักงาน ป.ป.ส. (ส่วน สสช.) จำนวน 2 ตัวอย่าง

สาเหตุที่เลือก เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณโดยตรงซึ่งที่เลือกสองตัวอย่างเนื่องเป็นตัวแทนที่ที่ดูแลด้านนโยบายงานชุมชน 1 ท่านและเจ้าหน้าที่ประสานที่รับผิดชอบงานพื้นที่ชุมชน 1 ท่าน

- อำเภอสาร์ภี จำนวน 2 ตัวอย่าง

สาเหตุที่เลือก ในส่วนของอำเภอสาร์ภีได้เลือกสองตัวอย่างคือนายอำเภอผู้มีหน้าที่ในการปกครองและดูแลนโยบายภาพรวมของอำเภอสาร์ภี กับปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบตำบลข้าวมุงโดยตรง

- องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 ตัวอย่าง

สาเหตุที่เลือก เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลในพื้นที่เฉพาะตำบล รวมทั้งการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในตำบล และบริหารจัดการในตำบลโดยการเลือกสัมภาษณ์

1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดูแลงานภาพรวมด้านนโยบายการจัดการงบประมาณ และการปฏิบัติ

2) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับนโยบายจากรัฐและจากประชาชนในตำบลมาบูรณาการและดำเนินงานในพื้นที่

- ตำรวจ สภ.ข้าวมุง จำนวน 2 ตัวอย่าง

สาเหตุที่เลือก

1) ตำรวจชุดมวลชนสัมพันธ์(ชมส.)ที่ดำเนินการงานการสร้างฐานมวลชนและแนวร่วม ตำรวจ ในชุมชนจากทีมงานเจ้าหน้าที่ประมาณ 5-7 นาย

2) ตำรวจชุดการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่

- สาธารณสุขตำบล จำนวน 1 ตัวอย่าง

สาเหตุที่เลือก เป็นเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านสาธารณสุขในตำบลและร่วมในการพัฒนางานชุมชนต่อต้านยาเสพติดมาตั้งแต่ต้น คือปี2544 (คุณนรินทร์ แก้วมีศรี)

- **พัฒนากร จำนวน 1 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการร่วมพัฒนาชุมชนในพื้นที่ให้มีศักยภาพที่เข้มแข็งในการทำงานด้านต่างๆทั้งด้านยาเสพติดและปัญหาอื่นๆ และภาคประชาชนที่เป็นสมาชิกของพื้นที่ชุมชนเครือข่ายที่ได้ร่วมดำเนินงานกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

- **ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำการทำงานในเครือข่ายซึ่งจากทั้งหมดสิบหมู่บ้านได้เลือกผู้ใหญ่บ้าน บ้านที่มีศักยภาพในการทำงานเป็นแกนสามหมู่บ้านและบ้านที่อยู่ในการเป็นลูกข่าย 2 บ้าน

- **ทีมเฉพาะกิจแก้ไขปัญหายาเสพติดของเครือข่าย จำนวน 2 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เป็นแกนนำที่มีใจในการทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดมีประมาณ 15-20 เป็นคณะทำงานของข่ายระคมมาจากกลุ่มต่างๆในชุมชน สองตัวอย่างที่นำมาเป็นกลุ่มที่ไม่อยู่คาบเกี่ยวกับกลุ่มอื่นคือ

- 1) นักพัฒนาองค์กรเอกชนอิสระที่เข้ามาช่วยงานในชุมชน
- 2) ผู้ประสานงานข่ายที่เป็นคนในพื้นที่

- **กลุ่มสตรี จำนวน 2 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการทำงานในเชิงการสนับสนุนการทำงานเนื่องจากเป็นอีกกลุ่มที่มีบทบาทในชุมชน

- 1) ประธานกลุ่มสตรี 1 คน
- 2) สมาชิกกลุ่มสตรี 1 คน

- **กลุ่มเยาวชน จำนวน 5 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เป็นกลุ่มที่มีกระบวนการทำงานด้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและถือว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพมากที่สุดในการทำงานเนื่องจากปัญหาส่วนหนึ่งในชุมชนนั้นมาจากเยาวชนเป็นผลให้มีการทำงานในกลุ่มนี้อย่างเข้มข้นทั้งกระบวนการและกิจกรรม

- 1) ประธานกลุ่มเยาวชน 1 คน
- 2) แกนนำกลุ่มเยาวชน 2 คน
- 3) กลุ่มเยาวชน 2 คน

- **กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน 2 ตัวอย่าง**

สาเหตุที่เลือก เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนนอกจากนี้พระในวัดยังให้ความร่วมมือในการเข้ามาดำเนินกิจกรรมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

- 1) ท่านเจ้าอาวาสวัดไร่แดง
- 2) พระลูกวัดไร่แดงที่ร่วมดำเนินงานจำนวน 1 รูป
- **กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม) จำนวน 2 ตัวอย่าง**
สาเหตุที่เลือก เนื่องจากเป็นกลุ่มชาวบ้านที่เข้ามาเป็นทีมงานในการทำงานร่วมกับสาธารณสุขตำบลในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนมาโดยตลอด
- **กลุ่มกรรมการศาลาเสพติด จำนวน 2 ตัวอย่าง**
สาเหตุที่เลือก มาจากแกนนำของชุมชนทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นต้นซึ่งอาจจะคาบเกี่ยวกับส่วนอื่น แต่เป็นกลุ่มในชุมชนที่ดำเนินงานเฉพาะเรื่องยาเสพติดโดยตรงในด้านการคัดสรรกระบวนการทำงานเรื่องยาเสพติดในเครือข่ายทั้งการพิจารณาลงโทษ ส่งตำรวจ หรือการบำบัด
- **กลุ่มประชาคมหมู่บ้าน จำนวน 20 ตัวอย่าง**
สาเหตุที่เลือก เนื่องจากเป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการทำงานชุมชนด้านยาเสพติดโดยคัดเลือกชุมชนละสองคน 10 หมู่บ้านรวมเป็น 20 คน
- **สรุปรวมทั้งสิ้นเก็บข้อมูลจำนวน 50 ตัวอย่าง**
3. การสังเกตการณ์ภาคสนามโดยรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมชุมชน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Research) อธิบายความจากข้อมูลการวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์บุคคล และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดบทบาทการทำงานของภาครัฐและชุมชนในการทำงานแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบโครงสร้างการทำงาน วิธีการและผลการทำงาน แนวโน้มและผลกระทบที่เกิดขึ้นของกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน

3.4 การนำเสนอข้อมูล

แบ่งเป็น 6 บท คือ

- บทที่ 1 บทนำเป็นการนำเสนอที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา คำถามในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา
- บทที่ 2 ทฤษฎี แนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แนวคิดเรื่อง 1) แนวคิดบทบาทของรัฐในยุคปัจจุบันภายใต้

แนวคิดรัฐพหุนิยม การขึ้นนำของรัฐ การลดบทบาทของรัฐ และการปฏิรูป
ระบบราชการ 2) แนวคิดบทบาทของชุมชนภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540
และแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง รวมทั้งการนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการอธิบายถึงขอบเขตการศึกษา แผนการดำเนินการวิจัย
และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ
- บทที่ 4 สถานการณ์ยาเสพติดและการก่อเกิดเครือข่ายประชาสังคม
- บทที่ 5 รูปแบบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างรัฐกับเครือข่ายประชาสังคม
- บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะต่อการทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคชุมชน
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด